

Gospodarske novice.

Japonska ajda.

V predzadnjem listu so „Novice“ naznanile in priporočile japonsko, velikansko ajdo. Tudi jaz jo bom pohvalil; kdor jo hoče pogledati na vrtu c. k. kmetijske družbe na spodnjih Poljanah v najlepšem cvetju, zdaj obeta prav obilen pridelek; vsejana je bila dné 6. maja. Dné 18. maja je bila prav huda slana, da je ves krompir in fižol posmodila, a japonske ajde ni ne ene vzela.

Naj se marljivi kmetovalci prepričajo o resničnosti tega poročila in ako jih je volja, poskusijo to séme.

Jožef Vode,
oskrbnik.

Natoroznanske stvari.

Naravoslovna črtica.

Kratke poteze iz splošnega življenja metuljev in gosenic.

(Konec.)

Leviyo (preoblačijo) se gosenice do svoje popolne dorasti navadno po štirikrat; le prav malokdaj moremo to po pet do šestkrat na njih opazovati. Levenje vrši se na gosenicah v času med osmim in dvajsetim dnevom, to je: levenje se na nekaterih izvaja osem dni, na drugih pa še le vsakih dvajset dni, pri nekaterih pa v onem času od 8. do 20. dneva. Ob levenji zamenjujejo svojo staro, bolj temno in navadno nekako oguljeno kožo za novo, lepšo in živeje barvano. Nekoliko pred to katastrofo in ob tem času so gosenice zeló léne, zaspane, počasne in na videz bolne; prec po dovršenem levenji so pa tem živejše in požrenejše. Nekatero gosenice tudi kot take prezimijo, pri nas sosebno one glogovega belina; take se še le potem, ko so v drugi prihodnji pomladi uže veliko in preobčutne škode s svojo požrešnostjo napravile, zabubijo in v prave metulje spremené. Največa množina gosenic živi se z zelenjem in cvetjem rastlinskim, druge živé v lesu, zopet druge razjedajo po živalskih in rastlinskih obrtnih izdelkih (kakor molji) in le prav malo preživí se jih v zemlji.

Največ gosenic pri hoji svojega života obroček za obročkom naprej potiska; pedici pa pri hoji stiskajo svoj zadek do oprsja, oprsje pa podajajo zopet naprej, ravno tako, ko da bi s pedjo merili, pri čemer se jim životovo osredje v kambico vpogiba in zopet poravnava. Nekatero gosenice živé le posamno, kakor vsakovrstne pedice, cvétne in perne zavijavke in tudi še brez broja drugih. Med to golaznijsko so pa tudi take, ki ljubijo družbo in jih po več sto v enem samem gnjezdu skupaj biva, kakor vsakovrstne sporednice.

Čista in jasna solnčna svitloba, ravno tako tudi direktna gorkota (sij) njegova je temu mrčesu jako zoprna in neprijetna, tembolj vgaja mu pa senca, katero nad vse ljubi.

Največ gosenic živi se od eno-iste tvarine, so pa tudi nekatero, ki objedajo zelenje raznega rastlinja, a le prav malo jih je, da bi vse žrle, kar jim od rastlinstva ravno v njihovo požrešnost dospé.

Ta požrešni mrčes zadaja škodo rastlinam z objedanjem perja, sadnega cvetja, razprezajočih se listnih in lésnih popkov, rastlinskih korenin, ter z razjedanjem sadnega in drugega semena in vrtanjem po lesu drevesnih debel, v kar si odbira lés sadnih in drugih listnatih dreves. Molji vničijejo pa sukmeno in kužuhovno

robo, usnje, maščobo, vosek in tudi še druge enake predmete.

Število raznih vrst gosenic ni ravno malo. Te grdobe, ako se v kakem kraji mnogobrojno zaplodé, napravijo neizrečenih škod s svojo izredno požrešnostjo in dostikrat cele kraje skoro opustošiti utegnejo.

Na vse strani normalno razvite in popolnoma doraščene gosenice spreminjajo se v bube. Da se pred poškodbo in slabim vremenom obvarujejo, spredejo si nekatero pred zabubovanjem iz svoje lastne pajčevine — žide ali svile — poseben, zadosti velik mešiček, nekatero si pa tudi v zemlji iz drobnega peska in prsti nekak grob trdno seslinijo, kjer se potem še le zabubijo in o svojem času v prave metulje spremenijo. To dvoje velja pa sosebno o večernih in ponočnih frfolinih. Druge pa, sosebno gosenice podnevnih metuljev, obešajo svoje gole bube na drevesna debla, veje in češnje, na zid kakor tudi na druge pripravne predmete. Pri tem priprede gosenica navadno zadnji nogi na dotičnem predmetu, ali pa pritrđi svojo bubo čez osredje s pajčevinatim pascem tako, da jo tam do izbubovanja prav dobro privezano drži.

Več vrst jih je med gosenicami, katere se še le v jeseni zabubujejo, v tem stanu prezimijo in še le v prihodnji spomladi kot metulji na dan pridejo, kar osobito veljá, če je bila jesen zgodaj in strajno mrzla ter neugodna; če je bilo pa vreme v jeseni vedno lepo, toplo in ugodno, se pa uže tedaj izbubijo. Zavoljo tega se pa v naših toplejih krajih skoraj vso zimo opazuje posamezne metulje, sosebno citrončike in pa osatarje, se vé, da le ob vstrajnem lepem, toplem in prijetnem vremenu.

K pozimskim metuljem štejejo v naših krajih osobito malega in velikega zimskega pedica (zemljemerko, zmrzlinčka ali péno in cvetno zavijavko). Gosenice teh dveh metuljev navadno meseca avgusta zlezejo ali marveč se po svoji lastni pajčevini spusté s sadnega drevja, se pod njim v zemljo, pod rušo zarinejo, kjer se zabubijo in od kodar v pozni jeseni po prvem dobrem zmrzlinu kot metulji izlezejo, sadnega drevja debla samci obletavajo in na njih se nahajoče brezflafutne samice oplodijo.

Kakor metulji, tako so tudi njihove bube po barvi, obliki in velikosti zeló različne. Nekatero so gladke, drnde zopet robate, poraščene, enobarvene (navadno rujave) večbarvene, nekatero celó lepo pozlačene in tigraste. Ko se je metulj v bubi zadosti ugodil in razvil, spusti iz svojih ust kapljico neke tekočine, s katero nad oprsjem trdo bubo ali mešiček svoj razmoči in tako omehča, da ga na tem mestu z narivanjem polagoma prodere, od kodar kot iz lastnega groba na dan prileze. Ob tem trenutku je pa še prav čudna prikazen; njegov život je razleknjen, flafutice še prav majhne, le noge ima pri tem uže popolno in normalno razvite. Da pa ta spaček svojo pravo podobo dobi, zleze na kako steno, na drevesno deblo ali pa tudi na kak drugi bližnji in pripravi predmet nekoliko v višino, kjer z navzgor obrnjeno glavo mirno obsedi, ter svoje male, vidno rastoče flafutice pogostoma premika in maje, da more zrak v male votlinice prodreti in se tudi dalje v najmanjše postranske cevce razširiti. Na ta način dobi njegov život pravo podobo, popolno razvite flafutice in pa svojo pravo naravno in krasno barvo. Kmalu potem sfrčí vesele po zraku; poprej pa, kot se to zgodi, spusti iz sebe še neko tekočino, katera je po barvi navadno rudeča, rumena ali pa rujava.

Metulja moremo po vsi pravici kot simbol našega vstajenja od smrti imenovati.

Poglavitni sovražniki metuljev, njihovih jajčik, gosenic in bub so tiči pevci, muškatni kebri, kebri roparji